

OMMAVIY KOMMUNIKATSIYADA: SUN'IY INTELEKT, SHAXSIYLASHTIRISH VA ETIK MUAMMOLAR

Xojiakbarova Ziyoda Nodir qizi¹

¹ Talaba, Filologiya va tillarni o'qitish: ingliz tili, Diplomat University, Toshkent, O'zbekiston

¹ +998 94 526 25 11; E-mail: hojiakbarovaziyoda545@gmail.com

DOI: 10.61587/mmit.tiue.uz.v1i1.317

Annotatsiya. Ushbu maqola ommaviy muloqotda (MC) sun'iy intellekt (SI) rivojlanishi, foydalanuvchilarning biron bir kontent doirasida qiziqishlari, xulq-atvori va ehtiyojlariga xos ravishda taqdim etildi. Biroq, maxfiylikdan foydalanib, yolg'on axborotlarni tarqalishi bugungi kunda katta muammolardan biri hisoblanadi. Natijada, SI dan foydalanish uchun axloqiy qoidalar va nazorat tizimlari kerakligi aytiladi.

Kalit so'zlar: *Sun'iy intellekt; Ommaviy muloqot; Media; Yolg'on xabarlar.*

THE FEATURE OF MASS COMMUNICATION: AI, PERSONALIZATION, AND ETHICS.

Xojiakbarova Ziyoda Nodir qizi¹

¹ Student, Philology and Language Teaching: English, Diplomat University, Tashkent, Uzbekistan

¹ +998 94 526 25 11; E-mail: hojiakbarovaziyoda545@gmail.com

Abstract. This article discusses the development of artificial intelligence (AI) in mass communication (MC) and the presentation of content tailored to users' interests, behavior, and needs. However, the spread of false information through anonymity has become one of the major problems today. As a result, the need for ethical guidelines and control systems for the use of AI is emphasized.

Keywords: *AI; Mass Communication; Media; Lie News.*

Kirish

Kundalik hayotda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish bugungi kunda avvalgi davrlarga nisbatan ancha kengaygan. So'nggi yillarda O'zbekistonlik olimlar tomonidan ham sun'iy intellektning paydo bo'lishi, rivojlanish bosqichlari hamda uning insoniyat hayotiga ta'siri bo'yicha turli ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Tadqiqotlarda sun'iy intellektning mohiyati, uning shakllanish jarayoni va kelajakdagi imkoniyatlari alohida o'rganilgan.

Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar sohasi ayniqsa oxirgi yigirma yil davomida tez sur'atlarda rivojlandi. Ushbu yo'nalishning nazariy asoslari haqida so'z yuritilganda Alan Turing ning ilmiy qarashlari muhim o'rin tutadi. Olim 1950-yilda chop etilgan "Computing Machinery and Intelligence" nomli tadqiqotida "Mashina fikrlay oladimi?" degan savolni ilmiy muhokamaga olib kirgan (Turing, 1950, pp. 433–460).

Shuningdek, Alan Turing tomonidan "Turing testi" deb nomlangan usul ham taklif etilgan. Ushbu yondashuvga ko'ra, bir inson savollar beradi va unga ikki xil javob qaytariladi: javoblardan biri inson tomonidan, ikkinchisi esa mashina tomonidan beriladi. Agar savol beruvchi qaysi javob mashinaga tegishli ekanligini aniqlay olmasa, mashinani "fikrlay oladigan tizim" sifatida baholash mumkin bo'ladi. Mazkur g'oya bugungi sun'iy intellekt tadqiqotlarining dastlabki nazariy asoslaridan biri sifatida qaraladi.

Adabiyotlar tahlili

Ommaviy kommunikatsiya sohasida sun'iy intellekt texnologiyalari so'nggi yillarda jadal rivojlanib, media tizimlarida keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, axborotni tezkor qayta ishlash, foydalanuvchilarga mos kontent tavsiya qilish hamda media jarayonlarini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli ushbu yo'nalish ko'plab olimlar tomonidan ilmiy jihatdan tadqiq etilgan.

Sun'iy intellekt nazariyasining dastlabki asoschilaridan biri sifatida Alan Turing e'tirof etiladi. Olim o'zining "Computing Machinery and Intelligence" nomli maqolasida mashinalarning fikrlash imkoniyatlari haqida fikr yuritadi hamda keyinchalik "Turing testi" deb nom olgan yondashuvni ilgari suradi (Turing, 1950, pp. 433–460). Mazkur nazariya bugungi sun'iy intellekt tizimlari rivojlanishining muhim ilmiy asoslaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, John McCarthy sun'iy intellekt atamasini ilmiy muomalaga kiritgan olim sifatida taniladi. U sun'iy intellektni mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida shakllantirish va kompyuterlarning inson tafakkuriga xos mantiqiy jarayonlarni modellashtirish imkoniyatlarini tadqiq qilgan (McCarthy, 1956, pp. 1–13).

Axborot nazariyasining rivojlanishida Claude Shannonning hissasi ham katta hisoblanadi. Olim "A Mathematical Theory of Communication" nomli ilmiy ishida axborotni uzatish va kodlash jarayonlarini matematik asosda tushuntirib bergan (Shannon, 1948, pp. 379–423). Mazkur tadqiqot zamonaviy raqamli kommunikatsiya tizimlari shakllanishiga zamin yaratgan.

Herbert A. Simon inson tafakkuri va muammolarni hal qilish jarayonlarini o'rganishga katta hissa qo'shgan olimlardan biridir. U insonning qaror qabul qilish jarayonlari hamda muammolarni yechish mexanizmlarini tadqiq qilgan (Simon, 1957).

Bundan tashqari, Marvin Minsky sun'iy intellekt sohasining rivojlanishiga katta hissa qo'shgan olimlardan biri hisoblanadi. U sun'iy intellekt tizimlarining ishlash tamoyillari va inson tafakkuri bilan bog'liq jihatlarni tahlil qilgan (Minsky, 1960, pp. 8–30).

Yuqoridagi olimlarning ilmiy qarashlari sun'iy intellekt texnologiyalarining shakllanishi va rivojlanishida muhim nazariy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Hozirgi kunda esa ushbu texnologiyalar ommaviy kommunikatsiya tizimlari, media platformalar va axborot tahlili jarayonlarida samarali qo'llanilmoqda.

Mulohaza va Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Sun'iy Intellekt bugungi kunda ommaviy kommunikatsiya tizimlarining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Axborotning tez tarqalishi, foydalanuvchilarga mos kontent taqdim etilishi va media jarayonlarining avtomatlashtirilishi ushbu texnologiyaning asosiy yutuqlaridan biridir. Shu bilan birga, sun'iy intellektning rivojlanishi bir qator muammolarni ham yuzaga chiqaradi. Masalan, noto'g'ri axborotlarning tez tarqalishi, foydalanuvchi ma'lumotlarining maxfiyligi buzilishi va algoritmlar orqali inson qarorlariga ta'sir o'tkazish kabi holatlar dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Menimcha, sun'iy intellektidan to'g'ri foydalanish uchun eng muhim jihat bu — uning nazorati va etik qoidalarga amal qilishdir. Chunki texnologiya qanchalik rivojlansa ham, inson omili va mas'uliyat birinchi o'rinda turishi kerak.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, sun'iy intellekt ommaviy kommunikatsiya sohasida bir nechta muhim imkoniyatlarni yaratadi. U axborotni tez va samarali qayta ishlash, foydalanuvchilarga individual yondashuvni kuchaytirish hamda media platformalar ishini optimallashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, AI tizimlari axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va etik nazorat kabi masalalarni ham dolzarb qilib qo'yimoqda. Bu esa sun'iy intellektidan foydalanishda muvozanatli yondashuv zarurligini ko'rsatadi. Umuman olganda, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, sun'iy intellektning ijobiy imkoniyatlari juda keng bo'lsa-

da, uning salbiy ta'sirlarini kamaytirish uchun aniq nazorat va axloqiy me'yorlar ishlab chiqilishi lozim.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot shuni ko'rsatdiki, Sun'iy Intellekt ommaviy kommunikatsiya sohasini tubdan o'zgartirib, axborotni qayta ishlash va tarqatish jarayonlarini sezilarli darajada tezlashtirmoqda. Sun'iy intellekt yordamida media tizimlari yanada samarali va foydalanuvchiga moslashgan holga kelmoqda. Shu bilan birga, ushbu texnologiyaning rivojlanishi bilan bir qatorda axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va etik masalalar ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Demak, sun'iy intellektdan foydalanishda faqat uning imkoniyatlariga emas, balki uning oqibatlariga ham e'tibor qaratish zarur. Sun'iy intellekt inson hayotini yengillashtiruvchi kuchli vosita bo'lishi bilan birga, uni to'g'ri boshqarish va nazorat qilish jamiyat uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. McCarthy, J. (1956). Artificial Intelligence Conference Proceedings. Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence.
2. Minsky, M. (1960). Steps Toward Artificial Intelligence. Proceedings of the IRE, 49(1), pp. 8–30.
3. Shannon, C. (1948). A Mathematical Theory of Communication. Bell System Technical Journal, 27(3), pp. 379–423.
4. Simon, H. A. (1957). Human Problem Solving. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
5. Turing, A. M. (1950). Computing Machinery and Intelligence. Mind, 59(236), pp. 433–460.